

דיני טלית שאינה שלו

ההבדל בין תפילין לציצית

תפילין אינם צריכים להיות שייכים למניח אותם, ולכן תפילין שאולות כשרים בתכלית ההידור, לעומת זאת, בגד שיש לו ארבע כנפות אינו חייב בציצית רק לבעל הבגד, דכתיב "בגדיכם" ואם אינו בגד שלו פטור מציצית, לפיכך טלית עם ציצית שאינה שייכת לו פטורה מציצית ואינו יוצא ידי חובת מצוה. לכן, מי שאין לו טלית, צריך לעשות קנין לקנותו. ומותר אפילו בשבת לעשות קנין, דמותר לעשות קנין בשבת לצורך מצוה. ומי שרוצה לצאת על ידי טלית של אחר, לכתחלה צריך שבעל הטלית יאמר בפירוש שמקנה לו את הטלית במתנה על מנת להחזיר, דהיינו שלא תחול המתנה אלא אם יחזיר את הטלית בחזרה לבעליה, וצריך להזהר כאשר יוצא ידי חובתו בטלית שהיא במתנה על מנת להחזיר, שלא יזיק את הטלית אפילו במקצת, כיון שאז לא מתקיים התנאי. כמו כן להזהר להחזיר את הטלית בזמן שבעליה צריכים אותה, שאם לא יחזיר בזמן, לא יתקיים התנאי, ונמצא שלא קיים מצות טלית, וברכתו לבטלה. ואם הטלית ניזוקה צריך לפייס את בעליה שימחל לו, או שיקנה לו טלית אחרת ויקח את זו לעצמה, כדי שיצא ידי חובת המצוה.

ואם הבעלים לא אמרו בפירוש שמקנין לו את הטלית במתנה על מנת להחזיר, בדיעבד יוצא ידי חובתו אם שאל מהם ברשות, כי אנו אומרים שעל דעת כן נתנו לו הבעלים את הטלית שיהיה מתנה על מנת להחזיר, שאם לא – לא יצא ידי חובתו, ואין צריך שוב להתעטף בטלית. אבל אם אמר לבעלים שרוצה טלית שלא לשם מצוה, אלא כדי להיות סנדק בברית או כהן לישא כפיו וכדו', ולאחר מכן התפלל בטלית זו, יש ספק גדול אם יצא ידי חובת מצות טלית, כיון שהבעלים לא ידעו שנוטל לשם מצוה, ואולי לא נתנו לו במתנה על מנת להחזיר, וראוי לקיים עוד פעם מצות עטיפת טלית כמצותה.

טלית לשם כבוד המעמד

ואם נוטל טלית לשם כבוד המעמד, כגון להיות סנדק או כהן לישא כפיו וכדו', אם נוטל של עצמו, צריך לעשות ברכה, כיון שסוף סוף מקיים מצות עטיפת טלית. ואף על פי שהשואל ומשיב כתב שאין צריך לברך כי אין כוונתו למצוה, מכל מקום רוב הפוסקים חולקים עליו, וההוראה היא לברך. ומרן שבט הלוי זי"ע כתב שראוי להחמיר לצאת גם ידי שיטתו, ולהמשיך להיות מעוטף בטלית קצת לאחר קיום המצוה. וכל זה בטלית של עצמו, אבל אם שואל טלית מאחרים, אין צריך כלל לקנות במתנה על מנת להחזיר, ואין צריך לברך עליה, וכן מנהג העולם שנוטלים טלית של אחרים לעלות לתורה ולהתפלל לפני העמוד וכדו', שאין מברכין כלל על הטלית.

טלית של בית הכנסת

טלית של ציבור כתבו הפוסקים שצריך לברך עליה, כיון שעל דעת כן משאילים הגבאים את הטלית כדי שאפשר יהיה לברך עליה, ונותנים במתנה על מנת להחזיר. אבל מנהג העולם הוא שלא לברך על טלית של בית הכנסת, והרבה טעמים נאמרו במנהג העולם. והסיבה הפשוטה היא, שאין ידוע תמיד מהיכן הטלית, לפעמים הגבאים מוצאים טלית ונהיית של הקהל, והיא של מישהו אחר, ומחמת ספק ברכה לבטלה נהגו שאין לברך. וכיון שנהגו שאין לברך, אסור לברך עליה, כיון שהגבאים לא נותנים לאף אחד שיהיה מתנה על מנת להחזיר, ואם רוצה להתטעף בטלית לתפילה ולברך עליה יעשה שאלת חכם. ומטעם זה לא נהגו לבדוק ציציות של טלית בית הכנסת לפני שלובש, כיון שלא יוצאים ידי מצוה. ולעניות דעתי ראוי לכל ירא ה' לבדוק את הציציות, כיון שמכל מקום יש לחשוש שמקנים לו במתנה על מנת להחזיר, ואם הציציות פסולות, נמצא עובר על איסור עטיפת בגד ארבע כנפות בלא ציציות.